

भवत् ॥ आक्रान्तः समहाभागस्तदा प्रकलारिभिः ॥ ७ ॥ अमात्यैर्वलिभिर्दुर्दु
 र्वलस्यदुरात्मभिः ॥ कोशो बलं चापहतं तत्रापि स्वपुरोततः ॥ ८ ॥ ततो मृगया
 याजेन हतस्वाम्यसम्भूयति ॥ एकाकी हयमारुह्य जगाम गहनं वनं ॥ ९ ॥ तत
 त्राश्रममदाक्षीद्विजवर्यमेधमः ॥ प्रशान्तश्चापदाकीर्णमुनिशिष्यो यशोभि
 तम् ॥ १० ॥ तस्थो किञ्चित्सकालं च मुनिना तेन सत्कृतः ॥ इतश्चेतश्च विचुरं स
 स्मिन्मुनिवराश्रमे ॥ ११ ॥ सोचिंतयत्तदा तत्र ममत्वाकृष्टमानसः ॥ मत्पूर्वैः पा
 लितं पूर्वं मया हीनं पुरं हितम् ॥ १२ ॥ मद्भृत्यैस्ते रसद्वन्नेर्धर्मतः पाल्यते न वा ॥

न जाने स प्रधानो मे शूर हस्ती सदा मदः॥ मम वैरिवशं यातः का भोगानुयत्नं
 ते॥ ये मुमानुगतानित्यं प्रसादधन भोजनैः॥ १४॥ अनुवृत्तिं क्वंते शकुर्वन्
 न्यमहीभृतां॥ असम्यग्ययशीलैस्तेः कुर्वद्भिः सततं व्ययम्॥ १५॥ संचितः सो
 ति दुःखेन क्षयं कोशो गमिष्यति॥ एतच्चान्यच्च सततं चिन्तयामास पार्थिवः
 ॥ १६॥ तत्र विप्राश्च माभ्याश्चैव शपमेकं ददर्श सः॥ स एष्टस्तेन कस्त्वं मोहे
 तु आगमने चकः॥ १७॥ स शोक इव कस्मात्त्वं दुर्मना इव लक्ष्यसे॥ इत्या
 कर्णवचस्तस्य भूयतेः प्रणयो दितम्॥ १८॥ प्रत्युवाच सतं वैश्यः प्रश्न

रामः
 २

यावनतो नृपम्॥ १९॥ वैश्य उवाच॥ २०॥ समाधिर्नाम वैश्यो ह मुत्पन्नो धनिनां
 कुले॥ २१॥ पुत्रदारैर्निरस्तश्च धनलो भादसाधुभिः॥ विहीनश्च धनैर्दारैः पुत्रैरा
 दायमेधनम्॥ २२॥ वनमभ्यागतो दुःखी निरस्तश्चाप्रवंधुभिः॥ सो ह न्न वेद्मि
 पुत्राणां कुशला कुशलं त्रिकामम्॥ २३॥ पृच्छति स्वजनानां च दाराणां च त्रसंस्थि
 तः॥ किं नु तेषां गृहे क्षेमः मक्षेमं किं नु सांप्रतम्॥ २४॥ कथं ते किं नु सदृत्ता दु
 र्दृत्ताः किं नु मे सुताः॥ २५॥ राजोवाच॥ २६॥ ये निरस्तो भवांस्तु द्वेः पुत्रदारादिभि
 र्धनैः॥ २७॥ तेषु किं भवतः स्नेहमनुवधातिमानं सम्॥ २८॥ वैश्य उवाच॥ २९॥

एवंमेतद्यथाप्राह भवानस्मद्भूतं वचः॥३॥ किं करोमि न वध्नाति मम निष्ठु
 रतां मनः॥येः संत्यज्य पितृस्नेहं धनं तुल्यैर्निराकृतः॥३१॥ यतिः स्वजनहाः
 र्दं च हार्दि तेष्ववमे मनः॥ किमेतन्नाभिजानामि जानन्नपि महामते॥३२॥
 यत्प्रेमप्रवरां चित्रं विगुणोऽपि बंधुषु॥ तेषां कृते मे निश्चासादौर्मनस्यं
 च जायते॥३३॥ करोमि किं यन्न मनः स्तब्धप्रतिष्ठु निष्ठुरम्॥३४॥ मार्कंडे
 य उवाच॥३५॥ ततस्तौ सहितौ विप्रतं मुनिं समुपस्थितौ॥ ममाधिनाम
 वैश्योऽसौ स च पार्थिव स त्रमः॥३६॥ कृत्वा तु तौ यथान्यायं यथाहं तेन संविदां

रामः
 ३

वाक्ये॥६५॥ आसीर्य शेषमभजत्कल्पान्निभगवान्यभूः॥ तदा द्वावसुरौ द्यौ
 रौ विख्यातौ मधुकैटभौ॥६६॥ विष्णुकर्णमलोद्भूतौ हंतुवन्मारा मुद्यतौ॥
 सनाभिकमले विष्णोः स्थितौ ब्रह्मा प्रजायति॥६७॥ दृष्ट्वा तावसुरौ चोद्यो
 प्रमुप्रंचजनार्दनं॥ तुष्टावयोगनिद्रांतामेकाग्रहृदयस्थितः॥६८॥ वि
 बोधनार्थाय हरेर्हरिनेत्रकृतालयो॥६९॥ ब्रह्मा उवाच॥७०॥ विश्वेश्वरीं ज
 गद्वात्रीं स्थितिं संहारकारिणीं॥७१॥ स्तोमिनिद्रां भगवतीं विष्णोरतुल
 तिजसा॥ त्वं स्वाहा त्वं स्वधा त्वं हिव षड्द्वारः स्वरात्मिका॥७२॥ सुधात्वम

क्षरेनित्ये त्रिधा मात्रात्मिका स्थिता ॥ अर्द्धमात्रा स्थिता नित्या यानुच्चा
 र्या विशेषतः ॥ ७३ ॥ त्वमेव सा त्वं सा वित्री त्वं देवी जननी परा ॥ त्वयै न
 दार्यते विश्वं त्वयै न तृज्यते जगत् ॥ ७४ ॥ त्वयै न त्याज्यते देवी त्वमस्य
 ति च सर्वदा ॥ विमृष्टोऽसृष्टिरूपा त्वं स्थितिरूपा च यालने ॥ ७५ ॥ तथा
 संहतिरूपांते जगतोऽस्य जगन्मये ॥ महाविद्या महामाया महामे
 षा महास्मृतिः ॥ ७६ ॥ महामोहा भगवती महादेवी महासुरी ॥ प्रकृति
 त्वं च सर्वस्य गुरात्रयविभाविनी ॥ ७७ ॥ कालरात्रिर्महारात्रिर्मोहरा

रामः
 ६

त्रिश्चद्वारुणा ॥ त्वं श्रीस्त्वमीश्वरी त्वं ह्रीस्त्वबुद्धिर्वोधलक्षणा ॥ ७८ ॥ लज्जापुष्टि
 स्तथा तुष्टिस्त्वं शान्तिः क्षान्तिरेव च ॥ खड्गिनी शूलिनी द्योरागदिनी च कि
 र्णा तथा ॥ ७९ ॥ शंखिनी चापिनी वाराभृशुंडी परिधा युधा ॥ सोम्या सोम्य
 तराशेषः सोम्येभ्यस्त्वतिमुन्दरी ॥ ८० ॥ परा पराणां परमा त्वमेव परमेश्व
 री ॥ यच्च किंचित्क्वचिद्वस्तु सदमदा खिलात्मिके ॥ ८१ ॥ तस्य सर्वस्य या
 शक्तिः सा त्वं किंस्तूयमेतदा ॥ यया त्वया जगत्स्रष्टा जगत्पाता नियोज
 गत् ॥ ८२ ॥ सोऽपि निद्रावशं नीतः कस्त्यां स्तोतुमिहेश्वरः ॥ विष्णुः शरीर

ग्रहणं महर्षीशानस्य च ॥ ८३ ॥ कारितास्तेयतोतस्त्वां कस्तोतुं शक्ति
 मान्भवेत् ॥ मात्वमित्थं प्रभावेः स्वेरुदारैर्देविसंस्तुता ॥ ८४ ॥ मोहाये
 तोदुराधर्षावसुरोमधुकैटभौ ॥ प्रबोधं च जगत्त्वा मीनीयतामच्यु
 तोलधु ॥ ८५ ॥ बोधश्चक्रियतामस्य हंतुमेतो महासुरौ ॥ ८६ ॥ ऋ
 षिरुवाच ॥ ८७ ॥ एवं स्तुता तदा देवीतामसीत च वेधसा ॥ ८८ ॥ विष्णोः
 प्रबोधनार्थाय निहंतुं मधुकैटभौ ॥ नेत्रास्य नामिका वाङ्महदयेभ्य
 स्तथोरसः ॥ ८९ ॥ निर्गम्य दर्शने तस्थौ ब्रह्मणो व्यक्तजन्मनः ॥ उन्नस्थो

रामः
 ७

च जगन्नाथस्तया मुक्तोजनार्दनः ॥ ९० ॥ एकार्णावे हि शयनाततः सदृशो च तो
 ॥ मधुकैटभौ दुरात्मानावतिवीर्यपराक्रमौ ॥ ९१ ॥ क्रोधरक्तेक्षणावन्तुं ब्रह्मा
 णां जनिताश्च मो ॥ समुत्थाय ततस्तभ्यां युयुधे भगवानुहरिः ॥ ९२ ॥ पंचव
 र्गसहस्राणि वाङ्महदुराणां विभुः ॥ तावप्यतिबलौ तौ महामायाविमोः
 हितौ ॥ ९३ ॥ उक्तवन्तौ वरोस्मन्नो वियता मितिकेशवं ॥ ९४ ॥ श्रीभगवानुवाच
 ॥ ९५ ॥ भवेतामद्य मे तुष्टौ मम वध्यावुभावपि ॥ ९६ ॥ किमन्येन वरेणा च
 यतावद्विवृतं मम ॥ ९७ ॥ ऋषिरुवाच ॥ ९८ ॥ वंचिताभ्यामितितदा सर्वमा

पोमयंजगत ॥९२॥ विलोक्यताभ्यां गदितो भगवान्कमलेक्षणाः ॥ आवांज
 दिनयत्रोर्वीमलितेनपरिप्लुता ॥१०१॥ ऋषिरुवाच ॥ तथेत्युक्ताभ
 भगवताशंखचक्रगदाभृता ॥ कृत्वाचक्रेणवैद्विज्ञेजघनेशिरसीतयोः ॥
 ॥स्वमेष्वासमुत्पन्नावस्मरासंस्तुतास्वयं ॥ प्रभावमस्यादेव्यास्तभूयः
 शृणुवदामिते ॥ ॥ इतिश्रीमार्कण्डेयपुराणोसावर्णिकेमन्वन्तरेदेवी
 माहात्म्ये मधुकैटभवधः ॥ १ ॥ ॥ अस्यश्रीसप्तशतीमध्येमचरित्रस्यविष्णु
 ऋषिश्चनुष्टुप्छन्दः महालक्ष्मीदेवता दुर्गावीजंशाकंभरीशक्तिः वायुस्तत्वं

रामः
 ८

महालक्ष्मीप्रीत्यर्थंमचरित्रजयेविनियोगः ॥ ॥ ऋषिरुवाच ॥ १ ॥ देवासुरमभू
 द्युर्द्वैतंमहेशतंपुराः ॥ महिषेसुराणामधिपेदेवानांचपुरंदरे ॥ २ ॥ तत्रासु
 रेर्महावीर्यैर्देवैर्मेत्यंपराजितं ॥ जित्वाचमकलांदेवानिन्द्राभून्महिषासुरः
 ॥ ३ ॥ ततः पराजितादेवाः यद्वयोनिंप्रजायति ॥ पुरस्कृत्यगतास्तत्रयत्रैः
 शगरुडध्वजैः ॥ ४ ॥ यथावृत्तंतयोस्तद्वन्महिषासुरचेष्टितं ॥ त्रिदशः क
 थयामासुर्देवाभिभवविस्तरं ॥ ५ ॥ सूर्येडाग्न्यनिलेहूनायमस्यवरुणा
 स्यच ॥ अन्येषांचाधिकारान्सस्वयमेवाधितिष्ठति ॥ ६ ॥ स्वर्गान्निराकृताः

सर्वे ते न देवगणा भुवि ॥ विचरंति यथा मर्त्या महिषेणादुरात्मना ॥ ७॥ स
 तदः कथितं सर्वं मम रात्रि विचेष्टितं ॥ शरणां च प्रपन्नोऽस्मो बध्नन्त्यस्य विचिं
 त्यतां ॥ ८॥ इत्थं निशम्य देवानां वचांसि मधुसूदनः ॥ चकार कोपं शंभुश्च
 क्रुद्धो कुटिलाननो ॥ ९॥ ततो निकोपपूरास्य चक्रिणो वदनान्नतः ॥
 निश्चक्राम महत्तेजो ब्रह्मणाः शंकरस्य च ॥ १०॥ अन्येषां चैव देवानां श
 कादीनां शरीरतः ॥ निर्गतं सुमहत्तेजस्तच्चैकं समगच्छत ॥ ११॥ अती
 व तेजसः कूटं ज्वलन्तमिह पर्वतं ॥ ददृशुस्ते सुरास्तत्र ज्वाला व्याघ्रदि

रामः
 ९

गन्तरम् ॥ १२॥ अतुलन्तत्र ते तेजः सर्वदेवशरीरजं ॥ एकस्थं तदभून्नाभिव्या
 प्रलोकत्रयं त्रिधा ॥ १३॥ यदभूच्छां भवतेजस्तेनाजायत तन्मुखं ॥ ग्राम्येन
 चाभवत्केशावाहवो विष्णुतेजसा ॥ १४॥ मौम्येन सन्नयोर्युग्मं मध्यं चैन्द्रेणा
 चाभवत् ॥ वारुणेन च जेधोरु नितं वस्तेजसा भुवः ॥ १५॥ ब्रह्मणा स्तेजसा
 पादौ तदंगुल्योर्कतेजसा ॥ वसूनां च करौ गुल्फः कौवेरेणाचनामिका ॥ १६॥
 तस्यास्तदन्ताः संभूताः प्राजापत्येन तेजसा ॥ नयनत्रितयं यज्ञे तथा पाव
 कतेजसा ॥ १७॥ क्रवौ च मध्ययोस्तेजः श्रवणावनिलस्य च ॥ अन्येषां चैव दे

वानां संभवस्तेजसां शिवा ॥१८॥ ततः समस्तदेवानां तेजो राशिसमुद्भवा ॥
 तां विलोक्य मुदं प्रापुर्मरामहिषादिताः ॥१९॥ शूलं शूलादिनिष्कृष्य दे-
 त्तस्येपि नाकं कथं ॥ चक्रं च दत्तवान् कृष्णः समुत्पाद्य स्वचक्रतः ॥२०॥ शंखं च
 वरुणाः शक्तिं ददौ तस्येकताशनः ॥ मारुतो दत्तवांश्चापं वागापूर्णेन तथेषु
 धा ॥ वज्रमिदुः समुत्पाद्य कुलिशादमराधियः ॥ ददौ तस्येकसहस्राक्षो घं-
 टां मेरावता ऊजान् ॥ कालदंडाद्यमोदराडया शंखां वुपतिर्ददौ ॥ प्रजाप-
 तिश्चाक्षमालां ददौ बुद्ध्या कमण्डलुं ॥२३॥ समस्तरोमकूपेषु निजरस्मीन् दिवा

रामः
 १०

क्रोधसमन्वितः ॥ चिक्षेप चामरः शूलं वारो^{स्त} दयिमाद्विनतः ॥१३॥ ततः सिंहः स
 मुत्पत्य गजकुंभांतरे स्थितः ॥ बाहुयुद्धेन युयुधतेनोच्चैस्त्रिदशारिणा ॥१४॥
 युध्यमानो ततस्तौ तु तस्मान्नागान्महीगतौ ॥ युयुधातेति संरक्षौ प्रहारे रति-
 दारुरौ ॥१५॥ ततो वेगात् वमुत्पत्य नियत्य च मृगारिणा ॥ करप्रहारेण शिर-
 श्चामरस्य पृथक्कृतं ॥१६॥ उदयश्चरुणो देव्या शिलावृक्षादिभिर्हतः ॥ दत्तमु-
 क्षितं लेशैव करालश्च निपातितः ॥१७॥ देवीकुङ्कागदायां तैश्चर्यामास चोद्ध-
 तं ॥ वाक्कलंभिन्दिपालेन वारो^{स्त} मृतं तर्थाधकं ॥१८॥ उग्रस्य मुग्रवीर्यं च तथैव

चमहाहनुं॥चिनेत्राचत्रिश्लेनजघानयरमेश्वरी॥१९॥विडालस्यासिनाका
 यात्यातयामासवैशिरः॥दुर्द्धरंदुर्मुखंचोभोशरैर्निन्येयमक्षयं॥२०॥एवंसं
 क्षीयमानेतुस्त्वसैन्येमहिषासुरः॥माहिषेरास्वरूपेरात्रासयामासतान्ग
 रान्॥२१॥कांश्चिन्नराडप्रहारेराखुरक्षेपैस्तथापरात्॥लांगूलताडितांश्चान्या
 भृंगाभ्यांचविदारितान्॥२२॥वेगेनकांश्चिदपरात्तादेनभ्रमरोनच॥निःश्वा
 सपवनेनान्यान्यातयामासभूतले॥२३॥नियान्यप्रमथानीकमभ्यधावत्
 सोसुरः॥सिंहहंतुमहादेव्याःकोपंचकेततोविका॥२४॥सोपिकोयान्महावीर्यः

रामः
 १६

सुरक्षराणामहीतलः॥भृंगाभ्यांघर्वतानुच्चैश्चिक्षेयचननादच॥२५॥वेगभ्रमराविशु
 रणामहीतस्यव्यशीर्यत्॥लांगूलेनाहतश्चाधिःप्रावयामासमर्वतः॥२६॥धुतभृ
 गविभिन्नाश्चखरांडखरांडययुर्धनाः॥आसानिलाःशतशोनिघेतुर्नभसो
 चलाः॥२७॥इतिक्रोधसमाध्यातमायतंतमहासुरं॥दृष्ट्वासाचंडिकाकोपंत
 दधायतदाकरोत्॥२८॥साक्षिप्राप्तस्यवैपाशंतवबंधमहासुरं॥तस्याजमाहि
 षंरूपंसोपिवद्धोमहामृधे॥२९॥ततःसिंहोभवत्सद्योयावत्तस्यांविकाशिरः॥
 छिन्नत्रितावत्पुरुषःखड्गपाशिरदृश्यत्॥३०॥ततएवाशुपुरुषदेवीचिह्ने

दसायैकेः॥ तं स्वच्छ चर्मणा साईततः सो भून्महागजः॥ ३१॥ किरेण च महासिंहं तं
 च कर्षजगर्जच॥ कर्षतस्तु करं देवी स्वदेने निरुतं तं॥ ३२॥ ततो महासुरो भूयो
 माहिषं वपुरा स्थितः॥ तथैव क्षोभया मामत्रैलोक्यं सचराचरं॥ ३३॥ ततः कृ
 द्वाजगन्माता चण्डिकाया नमुत्तमं॥ पयो पुनः पुनः श्वैव जहासा हरालोच
 ना॥ ३४॥ ततर्दचासुरः सोपिवलवीर्यमदोद्धतः॥ विषाणाभ्यां च चिक्षेप चं
 डिकां प्रतिभूर्धरात्॥ ३५॥ सा च तान्प्रहितांस्तेन चूर्णायन्ती शरीकरैः॥ उवा
 च तं मदोद्धतमुखरागाकुलाक्षरं॥ ३६॥ देव्युवाच॥ ३७॥ गजगर्जक्षरां मूढम

रामः
७

धुयावत्सि वाम्यहं॥ मया त्वयि हते त्रैवगर्जिष्यं त्याशु देवताः॥ ३८॥ ऋषिरुवाच॥ ३९॥
 एवमुक्ता समुत्पत्य सारूढा तं महासुरं॥ पादेनाकं म्यकं ठेच शूलेनै नमताडयत्॥
 ४०॥ ततः सोपि पदाकां तस्तया निजमुखान्नतः॥ अर्द्धनिष्क्रान्तस्वासी देव्या वीर्य
 रासंवृतः॥ ४१॥ अर्द्धनिष्क्रान्तस्वामो युध्यमानो महासुरः॥ तया महासिना देव्या
 शिरच्छित्वा निपातितः॥ ४२॥ ततो हाहा कृतं सर्वं दैत्यसैन्यं ननाशतत्॥ प्रहर्ष
 च परं जग्मुः सकला देवता गणाः॥ ४३॥ तुष्टुवुस्तं सुरा देवी सह दिव्ये महर्षिभिः
 ॥ जगुर्गंधर्वपतयो न नृतश्चाप्सरोगणाः॥ ४४॥ ॥ इति श्रीमार्कण्डेयपुराणे सा

वर्णिके मन्त्रे देवी महात्म्ये महिषासुरवधः ॥ ३ ॥ ॥ ऋषिरुवाच ॥ १ ॥ शक्रादयः
 सुरगणा निहतेति वीर्ये तस्मिन् दुरात्मनि सुरा रिवले च देव्या ॥ तां तद्गुणैः प्रगतिनम्र
 शिरो धरां सावाग्निः प्रहर्षयुलको जमचारुदेहाः ॥ २ ॥ देव्या यया ततमिदं जगदा
 त्मशक्त्या निःशेषदेवगणा शक्तिमसूहमूर्त्या ॥ तामश्विकामखिलदेवमहर्षिपू
 ज्यां ॥ भक्त्या नताः स्मविदधातु शुभानि मानः ॥ ३ ॥ यस्याः प्रभावमतुलं भगवान
 नन्तो ब्रह्मा हरश्च न हिवक्तुमलं वलं च ॥ सा च शिः का खिलजगत्परिपालनाय ना
 शाय चाशुभभयस्य मर्तिकरोतु ॥ ४ ॥ यात्रीः स्वयं सुकृतिनां भवनेष्वलक्ष्मीः पा

रामः
 १८

पात्मनां कृतधियां हृदयेषु बुद्धिः ॥ श्रद्धा मतां कुलजनप्रभवस्य लज्जा तां त्वां नताः
 स्म परिपालय देवि विश्वं ॥ ५ ॥ किं वरार्यामतवरूपमचिन्त्यमेतत्किंचातिवीर्यं
 मसुक्ष्मकारिभूरि ॥ किंचाहवेषु चरितानि तवाद्भूतानि सर्वेषु देव्यसुरदेवगणा
 दिकेषु ॥ ६ ॥ हेतुः समस्तजनतां त्रिगुणापि दोषैर्न ज्ञायसे हरिहरादिभिरप्यपारा ॥
 सर्वाश्रया खिलमिदं जगदंशभूतमव्याकृता हि परमा प्रकृतिस्त्वमाद्या ॥ ७ ॥ यस्याः
 समस्तसुरताममुदीरणे न तृप्तिं प्रयाति सकलेषु मखेषु देवी ॥ स्वाहा सि वै पि
 तृगणास्य च तृप्तिहेतुरुच्चार्यसे त्वमत एव जनैः स्वधा च ॥ ८ ॥ या मुक्तिहेतुरवि

चिन्महावृतात्त्वमभ्यस्यसेसुनियतेन्द्रियतत्त्वसारैः॥ मोक्षार्थिभिर्मुनिभि
 रत्नसमस्तदोषैर्विद्यासिसाभगवतीपरमाहिदेवी॥१०॥ शब्दात्मिकासुविमलग्ण
 जुषांनिधानमुजीथरम्यपदपाठवतांचसाम्नां॥ देवीत्रयीभगवतीभवभावनाय
 वार्ताचसर्वजगतांपरमार्तिहंत्री॥११॥ मेधासिदेविविदिताखिलशास्त्रसारादुर्गा
 सिदुर्गभवसागरनौरसंगा॥ श्रीकैटभारिहृदयेककृताधिवासागौरित्वमेवश
 शिमोलिकृतप्रतिष्ठा॥१२॥ ईषत्सहासममलंपरिपूर्णाचन्द्रविंवानुकारिकन
 कोत्तमकांतिकांतं॥ अत्यद्भुतंप्रहृनमात्तरुषातथापिवक्त्रं विलोक्य सहसामहि

रामः
१९

वासुरेणा॥१३॥ दृष्ट्वा तु देविकुपितं भ्रुकुटीकरालमुद्यच्छांकसदृशच्छविपन्नस
 श्रः॥ प्राणान्मुमोचमहिषस्तदतीवचित्रं कैजीव्यतेहिकुपितांतकदर्शनेन॥१४॥
 देविप्रसीदपरमाभवतीभवायसद्योविनाशयसिकोपवताकुलानि॥ विज्ञातमे
 तदधुनैवयदस्तमेतन्नीतंवलंसुविपुलंमहिषासुरस्य॥१५॥ तेसंमताजनप
 देशुधनानितेषांतेषांयशांसिनचसीदतिधर्मवर्गः॥ धन्यास्तस्यवनिभृतात्म
 जभृत्यदारायेषांसदास्युदयदाभवतीप्रसन्ना॥१६॥ धर्म्याणिदेविसकलानि
 सदैवकर्माण्यत्यादृतःप्रतिदिनंसुकृतीकरोति॥ स्वर्गं प्रयातिचततोभवतीप्रसा

दात्सोकत्रयेपिफलदाननुदेवितेन॥१७॥ दुर्गे स्मृता हरसिभीतिमशेषजं
 तोः स्वस्थेः स्मृता मतिमतीव शुभांददासि॥ दारिद्र्यदुःखभयहारिणिका त्वद
 न्यामर्वापकारकरणा यमदार्द्रचिन्ता॥१८॥ समिहं ते जगदुपैति सुखं न तथैते
 कुर्वन्नुनाम नरकाय चिराय पापं॥ संग्राममृत्युमधिगम्य दिवं प्रयातुमत्वे
 तिनूनमहिता न्विति हं सिदेवि॥१९॥ दृष्ट्वेव किं न भवती प्रकरोति भस्म स
 र्वसुरा नरिषु यत्प्रहिणो विशस्त्रं॥ लोकान्प्रयांतुरिषवोऽपि हि शस्त्रपूता
 इत्थं मतिर्भवति तेऽहि तेषु माधो॥२०॥ खड्गप्रभानिकरविस्फुरणोऽस्रथो ग्रे

रामः
 २०

भूलाग्रकांतिनिवहे न दृशो सुराणां॥ यन्नागता विलयमं शुभे दि नु
 खराडयोग्याननंतव विलोकयतां तदेतत्॥२१॥ इदं तदृत्तशमनं न व
 देवि शीलं रूपं तथैतदविचिंत्य मनुष्यमन्येः॥ वीर्यं च हं नृहृत्त देव
 पराक्रमाणां वैरिष्वपि प्रकटितैव दया त्वयेत्थं॥२२॥ केनोपमा भव
 तु तेस्य पराक्रमस्य रूपं च शत्रुभयकार्यनिहारिकुत्र॥ चित्तेरुपासम
 रतिदुरता च दृष्ट्वा त्वये वदे विवरदे भुवनत्रयेऽपि॥२३॥ त्रैलोक्यमेतद
 खिलं रिपुनाशनेन चातं त्वया समरमूर्धनि तेऽपि हत्वा॥ नीता दिवं रिपु

गंगाभयमव्यपास्तमस्माकमुन्नदसुरारिभवन्नमस्ते॥२४॥शूलेनपा
 हितोदेविपाहिरवकेनचांविके॥घराठास्वनेननःपाहिचापज्यानिःस्वने
 नच॥२५॥प्राच्यांरक्षप्रतीच्यांचचण्डिकेरक्षदक्षिणी॥धामगोनात्मश्र
 लस्यउत्तरस्यांतथेश्वरि॥२६॥सोम्यानियानिरूपाणित्रैलोकोविचरं
 तिते॥यानिचात्यर्थयोरानितैरक्षास्मांस्तथाभुव॥३॥खड्गशूलगदादी
 नियातित्रास्त्राणिनेंविके॥करपध्ववसंगीनितैरस्मान्तरक्षसर्वतः॥२
 ७॥ ॥ऋषिरुवाच॥२८॥एवंस्तुतासुरैर्दिव्यैःकुसुमैर्नन्दनोद्भवेः॥अर्चि

रामः
 २९

ताजगताधात्रीतथागंधानुलेपनैः॥३०॥भक्त्यासमसौस्त्रिदशैर्दिव्यैर्धू
 पैःस्तुधूपिता॥प्राहप्रसादसुमुखीसमस्तान्यरातासुरान्॥३१॥ ॥देव्यु
 वाच॥३२॥वियतांत्रिदशःसर्वेयदस्मत्तोभिवांछितं॥३३॥ ॥देवाकुबु॥
 ३४॥भगवत्याकृतंसर्वंनकिंचिदवशिष्यते॥३५॥यदयंनिहनःशत्रुरस्मा
 कंमहिषासुरः॥यदिचापिवरोदेयस्त्वयास्माकंमहेश्वरि॥३६॥संस्मृता
 संस्मृतात्वंनोहिंसेथाःपरमादयः॥यश्चमर्त्यस्तवैरेभिस्त्वास्तोष्यत्यम
 लानने॥३७॥तस्यवित्तर्द्धिविभवेर्धनदारादिसंपदा॥वृद्धयेस्तत्प्रसंन

त्वं भवेथा सर्वदा विके ॥ ३८ ॥ ॥ ऋषिरुवाच ॥ ३९ ॥ इति प्रसादिता देवैर्ज
 गतोर्थे तथात्मनः ॥ तथेत्युक्ता भद्रकाली व भूवां तर्हि तानृपः ॥ ४० ॥ इत्येत
 क्कथितं भूय संभूता सा यथापुरा ॥ देवी देवशरीरेभ्यो जगच्च यहितै वि
 री ॥ ४१ ॥ पुनश्च गौरी देहात्मा समुद्भूता यथा भवत् ॥ वधाय दुष्टदेव्या
 नां तथा शुंभनिशुंभयोः ॥ ४२ ॥ रक्षणा यच्च लोकानां देवानां मुपकारिणी
 तद्गुणैश्च मया ख्यातं यथा वक्तव्यमिति ॥ ४३ ॥ ॥ इति श्रीमार्कण्डेय
 पुराणे सावर्णिके मत्वंतरे देवी महात्म्ये शकादयस्तुतिः ॥ ४ ॥ ऋषिरुवाच

रामः
 २२

॥ १ ॥ पुरा शुंभनिशुंभाभ्यां मसुराभ्यां शचीपतेः ॥ त्रैलोक्यं यज्ञभागाश्च ह
 तामदवलाभयात् ॥ २ ॥ तावेव सूर्यतातद्वदधिकारं तथैन्दवं ॥ कौबेरमथ
 याम्यं च चक्रांतेवरुणास्य च ॥ ३ ॥ तावेव यवनर्षिचक्रतुर्वह्निकर्म च ॥
 ततो देवा विनिर्धूता भुष्टराज्याः पराजिताः ॥ ४ ॥ हताधिका रास्त्रिदशास्त्राभ्यां
 सर्वे निराकृताः ॥ महासुराभ्यां तां देवीं संस्मरं त्य पराजितां ॥ ५ ॥ तया स्माकं व
 रोदन्नो यथा यत्तु स्मृता खिलाः ॥ भवतां नाशयिष्यामि तक्षराण्यरमापदः ॥
 ६ ॥ इति कृत्वा मतिं देवा हिमवंतं न गेश्वरं ॥ जगुस्तत्र ततो देवीं विष्णुमायां

प्रतुष्टुः॥७॥ ॥ देवाजुचः॥८॥ नमो देव्यै महादेव्यै शिवायै सततं नमः॥ न
 मः प्रकृत्यै भद्रायै नियताः प्रगाताः स्मृताः॥९॥ रौद्रायै नमो नित्यायै गौर्यै धा
 त्र्यै नमो नमः॥ ज्योत्स्नायै चेन्दुरूपिण्यै सूर्यार्यै सततं नमः॥ १० ॥ कल्याण्यै
 प्रगातां वृद्धैः सिद्धैः कर्म्यै नमो नमः॥ नैऋत्यै भूततालक्ष्यै सर्वाण्यै ते नमो न
 मः॥ ११॥ दुर्गायै दुर्गपारायै सारायै सर्वकारिण्यै॥ ख्यात्यै वधै वरुणायै धूम्रा
 यै सततं नमः॥ १२॥ अति सौम्यातिरौद्रायै नतास्तस्यै नमो नमः॥ नमो जगत्प
 तिभ्यै देव्यै कृत्यै नमो नमः॥ १३॥ या देवी सर्वभूतेषु विष्णुमायेति सद्विता॥

रामः
 २३

नमस्तस्यै १४ नमस्तस्यै १५ नमस्तस्यै नमो नमः १६॥ या देवी सर्वभूतेषु चेत
 नेत्यभिधीयते॥ नमस्तस्यै १७ नमस्तस्यै १८ नमस्तस्यै नमो नमः॥ १९॥ या देवी
 सर्वभूतेषु बुद्धिरूपेण संस्थिता॥ नमस्तस्यै २० नमस्तस्यै २१ नमस्तस्यै न
 मो नमः॥ २२॥ या देवी सर्वभूतेषु निद्रारूपेण संस्थिता॥ नमस्तस्यै २३ नम
 स्तस्यै २४ नमस्तस्यै नमो नमः॥ २५॥ या देवी सर्वभूतेषु क्षुधारूपेण संस्थिता॥
 नमस्तस्यै २६ नमस्तस्यै २७ नमस्तस्यै नमो नमः॥ २८॥ या देवी सर्वभूतेषु
 क्षयारूपेण संस्थिता॥ नमस्तस्यै २९ नमस्तस्यै ३० नमस्तस्यै नमो नमः॥ ३१

यादेवीसर्वभूतेषुशक्तिरूपेणसंस्थिता॥नमस्तस्यै३२नमस्तस्यै३३नमस्त
 स्यैनमोनमः॥३४॥यादेवीसर्वभूतेषुतृप्तारूपेणसंस्थिता॥नमस्तस्यै३५
 नमस्तस्यै३६नमस्तस्यैनमोनमः॥३७॥यादेवीसर्वभूतेषुक्षान्तिरूपेणसं
 स्थिता॥नमस्तस्यै३८नमस्तस्यै३९नमस्तस्यैनमोनमः॥४०॥यादेवीसर्व
 भूतेषुजातिरूपेणसंस्थिता॥नमस्तस्यै४१नमस्तस्यै४२नमस्तस्यैनमो
 नमः॥४३॥यादेवीसर्वभूतेषुलज्जारूपेणसंस्थिता॥नमस्तस्यै४४नमस्त
 स्यै४५नमस्तस्यैनमोनमः॥४६॥यादेवीसर्वभूतेषुशान्तिरूपेणसंस्थिता॥

रामः॥
 २४

नमस्तस्यै४७नमस्तस्यै४८नमस्तस्यैनमोनमः॥४९॥यादेवीसर्वभूतेषुश्रद्धा
 रूपेणसंस्थिता॥नमस्तस्यै५०नमस्तस्यै५१नमस्तस्यैनमोनमः॥५२॥यादे
 वीसर्वभूतेषुकांतिरूपेणसंस्थिता॥नमस्तस्यै५३नमस्तस्यै५४नमस्तस्यै
 नमोनमः॥५५॥यादेवीसर्वभूतेषुलक्ष्मीरूपेणसंस्थिता॥नमस्तस्यै५६
 नमस्तस्यै५७नमस्तस्यैनमोनमः॥५८॥यादेवीसर्वभूतेषुवृत्तिरूपेणसंस्थि
 ता॥नमस्तस्यै५९नमस्तस्यै६०नमस्तस्यैनमोनमः॥६१॥यादेवीसर्वभूते
 षुस्मृतिरूपेणसंस्थिता॥नमस्तस्यै६२नमस्तस्यै६३नमस्तस्यैनमोनमः॥६४

यादेवीसर्वभूतेषुदयारूपेणसंस्थिता॥नमस्तस्यै६५नमस्तस्यै६६नमस्त
 स्यैनमोनमः॥६७॥यादेवीसर्वभूतेषुतुष्टिरूपेणसंस्थिता॥नमस्तस्यै६८
 नमस्तस्यै६९नमस्तस्यैनमोनमः॥७०॥यादेवीसर्वभूतेषुमातृरूपेणसं
 स्थिता॥नमस्तस्यै७१नमस्तस्यै७२नमस्तस्यैनमोनमः॥७३॥यादेवीसर्व
 भूतेषुप्रातिरूपेणसंस्थिता॥नमस्तस्यै७४नमस्तस्यै७५नमस्तस्यैनमोन
 मः॥७६॥इन्द्रियाणामधिष्ठात्रीभूतानामखिलेषुया॥भूतेषुसततंतस्यै
 व्याप्रिदेव्यैनमोनमः॥७७॥चित्रिरूपेणयाकृत्स्नमेतद्व्याप्यस्थितंजगत्॥

रामः॥
 २५

नमस्तस्यै७८नमस्तस्यै७९नमस्तस्यैनमोनमः॥८०॥सुताःसुरैर्पूर्वमभीष्ट
 संश्रयातथासुरेन्द्रेणादिनेषुसेविता॥करोतुमानःभुभहेतुरीश्वरीभुभा
 निभद्राण्यपहंतुचापदः॥८१॥यासांप्रतंचोद्धतदेत्यनापितैरस्माभिरी
 शाचसुरैर्नमस्यते॥याचस्मृतातत्क्षरामिबहंतिनःसर्वापदोभक्तिवि
 नम्रमूर्तिभिः॥८२॥॥ऋषिरुवाच॥८३॥एवंस्तवादिद्युक्तानांदेवानांत
 त्रयार्चनी॥स्नातुमभ्यामयोतोयेजाह्व्यानृपनन्दन॥८४॥सावुवीतानु
 रान्मुकुर्भवद्भिःस्तूयतेत्रका॥शरीरकोशतश्चास्याःसमुद्भूतावुवीच्छिवा॥

८५॥ सोत्रं ममेतत्क्रियते शुभं देत्य निराकृतैः ॥ देवैः समस्तैः समरे निशुभे
 न पराजितैः ॥ ८६॥ शरीरकोशाद्यन्तस्थाः पार्वत्यानिःसृतां विका ॥ कौशिकीति
 समस्तेषु ततो लोकेषु गीतये ॥ ८७॥ तस्यां विनिर्गतायां तु कक्षा भूत्साधि पार्व
 ती ॥ कालिकेति समाख्याता हिमाचलकृता श्रया ॥ ८८॥ ततो विका परं रूपं वि
 धाणां सुमनोहरं ॥ ददर्श च गेडा मुराडश्च भृत्यौ शुभं निशुभयोः ॥ ८९॥ ताभ्यां
 शुभाय चारव्याता अतीव सुमनोहरा ॥ काव्यास्ते स्त्री महाराज भासयंती हिमा
 चलं ॥ ९०॥ नैव तादृक् कचिद्व्यं दृष्टं केन चिदुत्तमं ॥ सायतां काव्यसौ देवी गृ

रामः ॥
 २६

ह्यतां चासुरेश्वर ॥ ९१॥ स्त्रीरत्नमतिचार्वंगी शोभयंती दिशस्त्रिधा ॥ सा तु ति
 कृतिदेत्येन्द्रतां भवान्दुष्टमर्हति ॥ ९२॥ यानि रत्नानि मनयोगजाश्चादीनि
 वै प्रभो ॥ त्रैलोक्ये तु समस्तानि सांप्रतंतानि ते गृहे ॥ ९३॥ ऐरावतः समानी
 तो गजरत्नं पुरंदरात् ॥ पारिजाततरुश्चायं तथैवोच्चैः श्रवाहयः ॥ ९४॥ विमानं
 हंससंयुक्तमेतत्क्रियते कुरो ॥ रत्नभूता मिहानीतं यदासीद्वेधसोऽनुतं ॥ ९५॥
 निधिरेष महायज्ञः समानीतो धनेश्वरात् ॥ किं जल्किनी ददौ चाक्षिर्माला
 मम्लानपंकजां ॥ ९६॥ छत्रं ते वारुणां गेहे कांचनं स्वाविति कृति ॥ यथायं स्यन्द

नवरोयः पुरासीत्यजायते ॥ २७ ॥ मृत्योरुक्तांतिदानामशक्तिरीशत्वयाहता ॥
 पाशः सलिलराजस्य भ्रातुस्तव परिग्रहे ॥ २८ ॥ निशुंभस्याधिजाताश्च समस्ता
 रत्नजातयः ॥ वहिरपि ददौ तुभ्यमग्निशौचेऽथवाससी ॥ २९ ॥ एवं दैत्येन्द्रा
 निसमस्तान्याहृतानिते ॥ त्वीरत्नमेवाकल्याणी त्वया कस्मान्न गृह्यते ॥ ३० ॥
 ऋषिरुवाच ॥ १०१ ॥ निशम्यति वचः शुंभः स तदा चण्डमुराडयोः ॥ प्रेषया मास
 सुग्रीवं दूतं देव्या महासुरा ॥ १०२ ॥ इति चेति च वक्तव्या सागत्वा वचनान्मम ॥
 यथाचाभ्येति संप्रीत्या तथा कार्यं त्वया लघु ॥ ३१ ॥ ॥ ऋषिरुवाच ॥ ४ ॥ स त

रामः ॥
 ३

त्रगत्वा यत्रास्ते शैलो देशेति शोभने ॥ तां च देवी ततः प्राह श्वक्षां मधुरया गिरा ॥ ५ ॥
 इत उवाच ॥ ६ ॥ देवि दैत्येश्वरः शुंभस्त्रैलोक्ये परमेश्वरः ॥ इतो हं प्रेषितस्तेन त्वत्सका
 शमिहागतः ॥ ७ ॥ अथाह ताजः सर्वासुयः सदा देवयोनिषु ॥ निर्जिताखिल देव्या
 रिः स यदा हृष्टगुण्यत ॥ ८ ॥ मम त्रैलोक्यमखिलं मम देवावशानुगाः ॥ यज्ञभा
 गानहं सर्वानुयाभामि पृथक् पृथक् ॥ ९ ॥ त्रैलोक्ये वररत्नानि मम वश्यान्यशेष
 तः ॥ तथैव गज रत्नं च हतं देवेन्द्रवाहनं ॥ १० ॥ क्षीरोदमथ नो दूतमश्वरत्नं ममामरेः
 ॥ उच्चैः श्रवससंस्तु प्रणिपत्य समर्पितं ॥ ११ ॥ यानि चान्यानि देवेषु गंधर्वेषु रोगेषु च

रत्नभूतानिभूतानितानिमयेवशोभने॥१२॥स्वीरत्नभूतांत्वांदेविलोकेमन्याम
 हेवयं॥सात्वमस्मानुयागछयतो रत्नभुजोवयं॥१३॥मांवा ममानुजंवापिनिशुंभ
 मुरुविक्रमं॥भजत्वंचंचलायांगिरत्नभूतासिवैयतः॥१४॥परमेश्वर्यमतुलं
 प्यसेमत्यरिगुहत्॥एतदुद्धासमालोक्यमत्यरिगुहतांभुजः॥१५॥ ॥ऋषि
 वाच॥१६॥इत्युक्त्वासातददिवीगंभीरांतस्मिताजगौ॥दुर्गाभैवतीभद्राययेदं
 धार्यतेजगत्॥१७॥ ॥देवुवाच॥१८॥सत्यमुक्तंत्वयानात्रमिथाकिंत्वयोदि
 तं॥त्रैलोक्याधिपतिःशुंशोनिशुंभश्चापितादृशः॥१९॥किंत्वत्रयत्प्रतिज्ञातं

रामः॥
 २८

मिथ्यातक्रियतेकथं॥श्रूयतामत्यबुद्धित्वात्प्रतिज्ञाकृत्यतापुरा॥२०॥योमांजय
 निसग्रांमेयोमेदर्यंययोहति॥योमेप्रतिवलोलोकेसमेभर्ताभविष्यति॥२१॥त
 दागच्छतुशुंभोत्रनिशुंभोवामहासुरः॥मांजित्वाकिंचरेणात्रयाशिगृह्णातुमेलयुः
 ॥२२॥ ॥इतउवाच॥२३॥अवलिप्रासिमैवत्वंदेवीबूहिममाग्रतः॥त्रैलोक्येकःपुमां
 स्तिष्ठेदग्रेशुंभनिशुंभयोः॥२४॥अयेषांमपिदैत्यानांसर्वदेवानवैयुधि॥तिष्ठंति
 मुखेदेविकिंपुनस्त्रीत्वमेकिका॥२५॥इन्द्रायाःसकलादेवास्तस्यैवांनसंयुगे॥शुं
 भादीनांकथंतेषांस्त्रीप्रयास्यसिसंमुखं॥२६॥सात्वगहमयेवोक्तायाश्चशुंभनिशुंभ

योः॥ केशाकर्षणानिर्धूतगौरवामागमिष्यसि॥३॥ ॥देवुवाच॥२॥एवमेतद्वली
 शुंभोनिशुंभश्चातिवीर्यवान्॥किंकरोमिप्रतिज्ञामेयदनालोचितापुरा॥२॥सत्त्वं
 गच्छमयोक्तंतेयदेतत्सर्वमादृतः॥तदाचक्षुसुरेऽयमसचयुक्तंकरोतुयत्॥१३॥
 इतिश्रीमार्कण्डेयपुराणोसार्वाणिकेमन्वन्तरेदेवीमहात्म्येद्वतसंवादः॥५॥ ॥ऋ
 षिरुवाच॥१॥इत्याकर्षयवचोदेव्याःसद्वतोमर्षयूरितः॥समाचष्टुसमागम्यदेत्य
 राजायविस्तरात्॥२॥तस्यद्वतस्यतद्वाक्यमाकर्षणसुराद्वतः॥सक्रोधःप्राहदे
 त्यानामधिपंधूमलोचनं॥३॥हेधूमलोचनाशुत्वंस्वसैन्यपरिवारितः॥तामानय

रामः॥
 २५

वलादुष्टं केशाकर्षणाविह्वलां॥४॥तत्परित्राणादःकश्चिद्विबोत्रिष्टतेयरः॥सहं
 तयोमरोवापियक्षोगंधर्वएववा॥५॥ ॥ऋषिरुवाच॥६॥तेनाज्ञप्रस्तनःशीघ्रंमदै
 त्योधूमलोचनः॥वृत्तःषष्ठासहस्राणामसुराणांदुर्नययो॥७॥सदृष्ट्वातांततोदेवी
 तुहिनाचलसंस्थितां॥जगादोच्चैःप्रग्राहीतिमूलंशुंभनिशुंभयोः॥८॥नचेत्प्रीत्याश्र
 भवतीमद्गतांरमुपैष्यति॥ततोवलान्नयाम्येवकेशाकर्षणाविह्वलां॥९॥ ॥
 देवुवाच॥१०॥देत्येश्वरेणाग्रहितोवलवान्चलसंवृतः॥वलान्नयसिमामेवंततः
 किन्नेकरोम्यहं॥११॥ ॥ऋषिरुवाच॥१२॥इत्युक्तःसोभ्यधावन्नामसुरोधूमलोचनः

ऊंकारे रौव संभस्म साचकारं विकानदा ॥१३॥ अथ कुड्म महासैन्यमसुराणां तथा
 विका ॥ ववर्षसायकैस्तीक्ष्णैस्तथाशक्तिपरस्वधैः ॥१४॥ ततो धृतसटः कोपाकृत्वा
 नादं सुभैरवं ॥ यया तासुरसेनार्या सिंहदेव्याः स्ववाहनः ॥१५॥ कांश्चिन्करप्रहारेण
 देव्यानां स्येन चापराज ॥ आक्रान्ता चाधरेणान्यन्मजधानमहासुराज ॥१६॥ केषां
 चित्यातया मासनखैः कोष्ठा निकेसरी ॥ तथा तत्र प्रहारेण शिरां सिद्धतवान्मृध
 क ॥१७॥ विद्धिन्नवाङ्गशिरसः कृतास्तेन तथापरे ॥ ययौ चरुधिरं कोष्ठादन्येषां धृत
 केसरः ॥१८॥ क्षणेन तद्वलं सर्वक्षयं नीतं महात्मना ॥ तेन केसरिणा देव्यावाहनेना

रामः
 ३०

तिकोपिना ॥१९॥ श्रुत्वा तमसुरं देव्या निहतं धूमलोचनं ॥ वलंचक्षयितं कृत्स्नं दे
 वी केसरिणा ततः ॥२०॥ चुकोपदेत्याधिपतिः शुभः प्रसुरिताधरः ॥ आज्ञापयामा
 स च तौ चण्डमुरोऽमहासुरौ ॥२१॥ हे चण्डहे मुंडवलेर्वज्रभिः परिवारितौ ॥ तत्र
 गच्छत गत्वा च सा समानीयतां लघु ॥२२॥ केशेष्वकृष्य वधावायदिवः संशयोः
 युधि ॥ तदा शेषायुधैः सर्वैरसुरैर्विनिहन्त्यतां ॥२३॥ तस्यां हतार्या दुष्टायां सिंहच
 विनियतिते ॥ शीघ्रमागम्यतां वधा गृहीत्वा तामयां विका ॥२४॥ ॥ इति श्रीमार्क
 ण्डेयपुराणे सावर्णिके मन्वन्तरे देवीमहात्म्ये धूमलोचनवधः ॥ ६ ॥ ॥ ऋषिरु

वाच॥१॥ आज्ञाप्रसेततोदैत्याश्चरुमुगदपुरोगमाः॥ चतुरंगवलोयेनायपुरभ्युद्यता
 युधाः॥२॥ ददभुसेततोदेवीमिषडासाव्यवस्थिताः॥ सिंहस्यापरिशैलेन्द्रशृंगेमहति
 कांचने॥३॥ तेदृक्षातांसमादातुमुद्यमंचकुरुद्यताः॥ आकृष्टचापासिधरास्तथान्ये
 तस्मीपगाः॥४॥ ततःकोपंचकारोच्चैरम्बिकातानरन्युति॥ कोपेनचास्यावदनंम
 सीवर्गमभून्नदा॥५॥ भुकुटीकुटिलात्तस्याललाटफलकादुत्त॥ कालीकरालवद
 नाविनिष्क्रान्तासिपाशिनी॥६॥ विचित्रखट्वांगधरानरमालाविभूषणा॥ द्वीपिचर्म
 परीधानाशुक्लमांसातिभैरवा॥७॥ अतिविस्मरवदनाजिह्वाललनभीषणा॥ निम

रामः
 ३१

जनारक्तनयनादापुरिनदि स्फुरवा॥ ८॥ सावेगेनाभिपतिनाद्यानयंती महासुरान्
 सेन्येतत्रसुराशीरामभक्षयनतद्वलं॥९॥ पाक्षिग्राहंकुशग्राहियोधद्यंठसमन्वि
 तान्॥ समादायेकहस्तेनमुखेचिक्षेपवारणान्॥१०॥ तथैवयोधंतुरंगैरथंसार
 थिनासह॥ निक्षिप्यवक्त्रेदशनैश्चर्वयंत्यनिभैरवं॥११॥ एकंजग्राहकेशेषुग्रीवा
 यामथचापरं॥ पादेनाक्रम्यचैवान्यसुरसान्यमपोथयत्॥१२॥ तैर्मुक्तानिचशस्त्र
 णिमहास्त्राणितासुरैः॥ मुखेनजग्राहरुषादशनैर्मथितान्यपि॥१३॥ बलिनान्न
 द्वलंसर्वमसुराणामहात्मनां॥ ममर्द्धभक्षयचान्यानन्यांश्चाताडयत्तथा॥१४॥ असि

नानिहताः केचित्केचित्खट्वांगताडिताः॥ जम्बुविनाशमसुरादन्नाग्रामिहता
 स्तथा॥१५॥ क्षरोनतमहसैन्यमसुराणां निपातितं॥ दृष्ट्वा चण्डेभिर्दुष्टावतां का
 लीमतिभीषणाम्॥१६॥ शरवर्षैर्महाभीमेर्भीमाक्षीतां महासुरः॥ छादयामास चक्रे
 च्छमुराडक्षिप्रैः सहस्रशः॥१७॥ नानिचकारापनेकानि विशमानानि तन्मुखं॥ वभु
 र्यथार्कविंवा नि सुवहूनि घनोदरम्॥१८॥ ततो जहासातिरुषाभीमं भैरवनादि
 नी॥ कालीकरालवक्त्रात्तदुर्दर्शदशनोज्ज्वला॥१९॥ उत्थाय च महासिंहं देवीचंडम
 धावत॥ गृहीत्वा चास्य केशेषु शिरस्त्रिनासिना छिनत्॥२०॥ अथ मुरोडाय धावन्तां

रामः
 ३२

दृष्ट्वा चण्डनिपातितं॥ सुसंख्यपातयद्भूमौ सारवक्त्राभिहतं रुषा॥२१॥ हतशेषंततः सैन्यं दृ
 ष्ट्वा चण्डनिपातितं॥ मुरांडचसु महावीर्य्यन्दिशो भेजे भयातुरम्॥२२॥ शिरश्चण्डस्य का
 लीचगृहीत्वा मुंडमेव च॥ प्राह प्रचंडादहासमिश्रमभ्येत्य चण्डिकाम्॥२३॥ मया तवात्रो
 पहतौ चण्डमुरोडो महायशः॥ युद्धयज्ञे स्वयं शुभं निशुभं च हनिष्यसि॥२४॥ ॥ अरिह
 वाच॥२५॥ तावानीतो ततो दृष्ट्वा चण्डमुंडो महासुरैः॥ उवाच काली कल्याणी ललितं च
 ण्डिकावच॥२६॥ तस्माच्चण्डचमुरांडचगृहीत्वा त्वमुपागता॥ चामुरोडतितनो लोके रया
 ता देवि भविष्यसि॥२७॥ ॥ इति श्रीमार्कण्डेयपुराणे सावर्गिके मन्वन्तरे देवीमहात्म्ये चं

डसुरावधः॥७॥ ऋषिरुवाच॥१॥ चरोऽचनिहतेदेत्येसुरोऽचविनिपातिते॥ वकुले
 सुचमेत्येसुक्षयितेव्वसुरेश्वरः॥२॥ ततः कोपयराधीनचेताः शुभः प्रतापवान्॥
 उधोगंसर्वसैन्यानांदेत्यानामादिदेशह॥३॥ अथ सर्ववलेदेत्याः षडशीतिरुदा
 युधाः॥ कम्बनांचतुराशीतिर्निर्यातुस्सर्वलेदताः॥४॥ कोटिवीर्याणिपंचाशदसु
 राणांकुलानिवै॥ शतंकुलानिधूमाणां निर्गच्छंतुममाश्रया॥५॥ कालकादोर्हदा
 मोर्याः कालकेयास्तथासुराः॥ युद्वायसज्जानिर्यातुआश्रयात्वरितामम॥६॥ इत्या
 शाय्यासुरपतिः शुभोभैरवशासनः॥ निर्जगाममहासेन्यः सहसेर्वकुमिर्वृतः॥७॥

रामः
 ३३

आयातंचंडिकाहृद्वातसेन्यमतिभीषणं॥ ज्यास्वनेः पूरयामासधरणीगगनांतरम्॥
 ८॥ सचसिंहोमहानादमनीवहतवानृप॥ घंटास्वनेनतंनादतन्विकाचोपवृंहय
 त्॥९॥ धनुर्ज्यासिंहघंटानांनादादूरितदिञ्जुरवा॥ निनादेर्भाषरोः कालीजिगेवि
 स्तारितानना॥१०॥ तंतिनादमुपश्रुत्यदेत्येसैन्येऽनुदिशं॥ देवीसिंहस्तथाकाली
 सरोधैः परिवारिताः॥११॥ एतस्मिन्नंतरेभूयविनाशायसुरद्विषां॥ भवायामर
 सिंहानामतिवीर्यवलान्विताः॥१२॥ बुधेशगुहविष्णुनांतथेन्द्रस्यचशक्तयः॥
 शरीरेभ्योविनिष्क्रम्यतद्रूपेऽशङ्काययुः॥१३॥ यस्यदेवस्ययद्रूपंयथाभूषरा

बाहनं॥ तद्देवहितछक्तिरसुरान्योद्दुमाययौ॥१४॥ हंसयुक्तविमानग्रेस
 क्षस्त्रकमराडलुः॥ आयाताब्रह्मराःशक्तिर्वह्मराणीसामिधीयते॥१५॥ माहेश्व
 रीवृषारूढात्रिशूलवरधारिणी॥ महाहिवलयाप्राप्ताचन्द्रेखाविभूषणा॥
 १६॥ कोमारीशक्तिहस्ताचमयूरवरवाहना॥ योद्दुमन्याययौदेत्यानन्विकागुह
 रूपिणी॥१७॥ तथैवैह्यवीशक्तिर्गहोपरिसंस्थिता॥ शंखचक्रगदाशङ्ख
 कुरुहस्ताभ्युपाययौ॥१८॥ यस्तवाराहमतुलंरूपंयाविभुतोहरेः॥ शक्तिःसाय्या
 ययौतत्रवाराहोविभुतीतनुम्॥१९॥ नारसिंहोत्सिंहस्यविभुतीसदृशंवपुः॥

रामः
 ३४

प्राप्तातत्रसटाक्षेपक्षिप्रनक्षत्रसंहतिः॥२०॥ वज्रहस्तातथैवैह्यगजराजोपरिस्थि
 ता॥ प्राप्तामहस्वनयनायथशक्रस्तथैवसा॥२१॥ ततःपरिहृतस्तामिरीशानोदे
 वशक्तिभिः॥ हन्यतामसुराःशीघ्रंममप्रीत्याहचण्डिकां॥२२॥ ततोदेवीशरीरात्तुवि
 निष्क्रान्तातिमीषणा॥ चण्डिकाशक्तिरत्युग्राशिवाशतनिनादिनी॥२३॥ साचाहधु
 मजटिलमीशानपराजिता॥ इतत्वंगह्वरभगवन्मार्ध्वंभुंभनिभुंभयोः॥२४॥ ब्रूहि
 भुंभनिभुंभंचदानवावतिगर्वितौ॥ येचान्येदानवास्तत्रयुद्धायसमुपस्थिताः॥
 २५॥ त्रैलोक्यमिन्द्रोलभतांदेवाःसंतुहविर्भुजः॥ यूयंप्रयातपातालंयदिजीवितु

मिच्छथा॥२८॥ वलावलेपादधचे इवन्तोयुद्धकाक्षिराः॥ तदागच्छततृप्यनुमद्विवाः
 पिशितेनवः॥२९॥ ततो निसुक्तो दैत्येन तया देव्या शिवः स्वयं॥ शिवदूती तिलोके स्मिं
 स्ततः सारव्यातिमागता॥३०॥ तेपि श्रुत्वा वचो देव्याः सर्वारव्यान् महासुराः॥ अमर्षाः
 पूरिता जग्मुर्यतः कात्यायनी स्थिता॥३१॥ ततः प्रथममेवाग्रे शरशक्त्युद्धिद्विष्टिः
 भिः॥ ववर्षुर्हृदतावर्षास्तां देवीममरारयः॥३२॥ सा च तत्प्रहिता न्वाणां हूलश
 परखधाना॥ चिच्छेदलीलया धातधनुर्मुक्तैर्महेषुभिः॥३३॥ तस्याग्रतस्तथाका
 लीभूलपातविदारितान्॥ खट्वांगपोथितांश्चाशु कुर्वन्ती व्यचरत्तदा॥३४॥ कमराड

रामः
 ३५

लुजलाक्षेपहतवीर्या न्हनौ जसः॥ ब्रह्मराणा चाकरोद्धूयेन येन समधावति॥३५॥
 माहेश्वरी विश्रलेन तथा चक्रे रावैक्ष्मवी॥ दैत्यानुजघानकोमारी तथा शक्त्या तिको
 पना॥३६॥ सन्दीकुलिशपातेन शतशो दैत्यदानवाः॥ पेतुर्विदारिताः पृथ्व्यां रुधि
 रोघप्रवर्षिणाः॥३७॥ तुराडप्रहारविधस्तादं द्रुगक्षतवक्षसः॥ वराहमूर्त्या न्यपतं
 श्चक्रे राचविदारिताः॥३८॥ नखैर्विदारितांश्चान्यान्मक्षयन्ती महासुरान्॥ नारसिंही
 च चाराजो नादा पूर्णादिगंवरा॥३९॥ चण्डादहसैरसुराः शिवदूत्यमिदूषिताः॥ पेतुः
 पृथिव्यां पतितांस्तान् श्रवादाथसातदा॥४०॥ इति मातृगरां कुड्ममर्दयन्त महासुरान्

॥ दृष्ट्वाभ्युपायेर्विधिधैर्नेशुर्देवारिसेनिकाः॥३६॥ पलायनपरादृष्ट्वादेत्यान्मातृग
 णादितात॥ योद्धुमभ्याययोक्तुश्चैरक्तबीजो महासुरः॥४०॥ रक्तविन्दुर्यदाभूमौ पत
 त्स्य शरीरतः॥ स पुन्यतति मेदिन्यास्तत्प्रमाणो महासुरः॥४१॥ युयुधेस गदापा
 णिरिन्द्रशक्त्या महासुरः॥ ततश्चैडीस्ववज्रेण रक्तबीजमताडयत्॥४२॥ कुलिशेना
 हतस्याशुतस्य सुखावशो गीतं॥ समुत्सुस्ततो योधास्तदूपास्तत्पराक्रमाः॥४३॥
 यावन्तः पतितास्तस्य शरीरादक्तविन्दवः॥ तावन्तः पुरुषा जातास्तदीर्यवलविक्रमाः॥
 ४४॥ ते चापियुयुधस्तत्र पुरुषारक्तसंभवाः॥ समं मातृभिरत्युग्रं शस्त्रपातानि भीषणाः॥

रामः
३६

४५॥ पुनश्च वज्रपातेन क्षतमस्य शिरो यदा॥ ववाहरक्तं पुरुषास्तनो जाताः सहस्र
 शः॥४६॥ वैष्णवीसमरे चैनंचक्रेणाभिजघान ह॥ गदया ताडयामास ऐडीतममु
 रेश्वरम्॥४७॥ वैष्णवीचक्रमिन्नस्य रुधिरस्त्रावसंभवेः॥ सहस्रशो जगद्घातं तत्प्र
 माणो महासुरैः॥४८॥ शक्त्या जघान कोमारी वाराही च तथा सिना॥ माहेश्वरी विशूले
 न रक्तबीजं महासुरं॥४९॥ स चापि गदया देत्यः सर्वा एवाहनत्पृथक्॥ मातृः कोप
 समाविष्टो रक्तबीजो महासुरः॥५०॥ तस्य हतस्य वडुधा शक्तिशूलादिभिर्भुवि॥
 पपात यो वैरक्तौघस्तेनासंचतशो सुराः॥५१॥ तैश्चासुरासृक् संभूतैरसुरैः सकलै

जगत॥ व्याप्रमासीत्ततो देवाभयमाजगुरुत्तमं॥५२॥ तान्विषमस्य नुरा नृद्धाचरिडि
का प्राह सत्वरं॥ उवाच काली चामुरोडविस्तरं वदनं कुरु॥५३॥ मधुस्वपातसंभूता त्र
क्तविंदुमहासुरान्॥ रक्तविन्दोः प्रतीक्ष्य त्वं वक्त्रेणानेन वेगिता॥५४॥ भक्षयंती च
ररगोतदुत्पन्नान् महासुरान्॥ एवमेव भक्षयं देव्यः क्षीणारक्तो गमिष्यति॥५५॥ भक्ष
माणास्त्वया चो ग्रान चोत्पत्स्यंति चापरे॥ इत्युक्त्वा तान् ततो देवी शूलेनाभिजघान तम्॥५६॥
मुखेन काली जगृहे रक्तजस्य शोणितं॥ ततो सा वाजघानाथ गदया तत्र चंरिडि काम॥
५७॥ न चास्या वेदनां चक्रे गदापातो ल्पिकामपि॥ तस्या हतस्य देहानुवद्धसुखावशो

रामः
३

णितम्॥५८॥ यतस्तद्वक्त्रेण चामुराजसं प्रतीक्षति॥ मुखे समुद्रताये स्यारक्तपातान्म
हासुरान्॥५९॥ तांश्च खादाथ चामुराजपेपोतस्य च शोणितं॥ देवी शूलेन वज्रेणावारो
रसि मिर्कष्टिभिः॥६०॥ जघान रक्तबीजं तंचामुराजपीतशोणितं॥ स पपात महीपृष्ठे
शस्त्रसंघसमाहतः॥६१॥ नीरक्तश्च महीपाल रक्तबीजो महासुरः॥ ततस्ते हर्षमनुल
मवापुस्त्रिदशानृप॥६२॥ तेषां मानुषाणां जातो न नर्त्ता सृष्टो हतः॥६३॥ ॥
इति श्रीमार्कण्डेय पुराणे सावर्णिके मन्वन्तरे देवी महात्म्ये रक्तबीजवधः॥ ८॥ ऋषि
वाच॥१॥ विचित्रमिदमारव्यातं भगवन्भवतामम॥ देव्याश्चरितमाहात्म्यं रक्तबीजवधा

श्रितम् ॥ २॥ भूयश्चेच्छम्यहं श्रोतुं रक्तबीजे निपातिते ॥ चकार शुभो यत्कर्म निशुंभश्चा
 निकोपनः ॥ ३॥ ऋषिरुवाच ॥ ४॥ चकार कोपमनुलं रक्तबीजे निपातिते ॥ शुंभासुरो
 निशुंभश्च हतेष्वन्येषु चाहवे ॥ ५॥ हन्यमानं महासेनं विलोक्या मर्षमुद्वहन् ॥ अ
 भ्यधावन्निशुंभोऽपि सुरव्यासुरसेनया ॥ ६॥ तस्याग्रतस्तथा पृष्ठे पार्श्वयोश्च म
 हासुराः ॥ सन्दृष्टोऽपुनः कुडाहंतुं देवीमुपाययुः ॥ ७॥ आजगाम महावीर्यः शुं
 भोऽपि स्ववलेन हतः ॥ निहंतुं चण्डिकाकोपात्कृत्वा युद्धं तु मातृभिः ॥ ८॥ ततो युद्धमती
 वासी देव्याः शुंभनिशुंभयोः ॥ शरवर्षमतीवोग्रं मेघयोरिव वर्षतोः ॥ ९॥ चिच्छेदास्तां

रामः
 ३८

श्छरांस्ताभ्यां चण्डिकास्वशरोत्करैः ॥ ताडयामास चांगेषु शस्त्रेण सुरेश्वरो ॥ १०॥ निशुं
 भो निशितं खड्गं चर्मचादाय सुप्रभं ॥ अताडयं मूर्ध्नि सिंहं देव्यावाहनमुत्तमम् ॥ ११॥
 ताडिते बाहने देवी क्षुरप्रेणासिमुत्तमं ॥ निशुंभस्याशुचिच्छेदचर्मचाप्यष्टचक्रं ॥
 १२॥ छिन्ने चर्मणि खड्गे च शक्तिं चिच्छेप सोऽसुरः ॥ तामप्यस्य द्विधा चक्रे चक्रेणापि मु
 खागताम् ॥ १३॥ कोपात्क्रान्तो निशुंभोऽथ शूलं जगद्दानवः ॥ आयातं मुष्टिपातेन देवी
 तच्चाप्यचूर्णयत् ॥ १४॥ आविध्याथ गदां सोऽपि चिक्षेप चण्डिकां प्रति ॥ सापि देव्या वि
 श्रलेन मित्राभस्मत्त्वमागता ॥ १५॥ ततः परं शुहसंतमायातंदैत्यपुंगवं ॥ आहत्य देवी

वारोद्यैरपातयतभूतले ॥१६॥ तस्मिन्निपतिनेभूमौ निशुंभेभीमविक्रमे ॥ भ्रातर्य
 तीवसंकुक्षः प्रययो हनुमन्विकाम् ॥१७॥ सरथस्थस्तथापुचैर्गृहीतपरमायुधैः ॥ भुजे
 रक्षाभिरतुलेर्व्याप्याशेषं वभौ नमः ॥१८॥ तमायान्तं समा लोक्य देवीशं स्वमवादयत् ॥
 ज्याशब्दं चापि धनुषश्च कारातीव दुःसहं ॥१९॥ पूरयामास ककुभो निजघ्नं तस्वनेन
 च ॥ समस्तैर्देव्यैः सैन्यानां तेजो बधविधायिनां ॥२०॥ ततः सिंहो महानादेत्याजितेभ्यः
 हामदैः ॥ पूरयामास गगनं गां तथैव दिशो दश ॥२१॥ ततः कालोऽसमुत्पत्य गगनं क्षमा
 मतादयत् ॥ कराम्यान्निनादेन प्राकृत्स्वनास्तेति रोहिताः ॥२२॥ अद्वाद्वाहसमशिवं शिवदूती

रामः
 ३९

चकार ह ॥ तेः शब्देरसुरास्त्रैः सुशुभः कोपं परं ययौ ॥२३॥ दुरात्मं स्तिष्ठतिष्ठेति व्याजहा
 रं विकायदा ॥ तदा जयेत्यभिहितं देवैः काशसंस्थितैः ॥२४॥ शुंभेनागत्य याशक्तिर्मु
 क्ता ज्वालातिभीषणा ॥ आयान्ती वन्निहूता भासानिरस्ता महोल्कया ॥२५॥ सिंहनादे
 नशुंभस्य व्याप्तं लोकत्रयान्तरं ॥ निर्घातनिःस्वनोद्योरो जितवानवनीपते ॥२६॥ शुंभ
 मुक्तां छुरान् देवीशुंभस्तत्प्रहितां छुरान् ॥ चिद्धेदस्वशरैरुग्रैः शतशोथसहस्रशः ॥
 २७॥ ततः साचण्डिका कुड्याभूलेनाभिजघान तं ॥ सतदाभिहतो भूमौ मूर्ध्नि तो नि प
 पात ह ॥२८॥ ततो निशुंभः संप्राप्य चेतनामातकार्मकः ॥ आजघान शरैर्देवी काली कि

शरिणान्तरा ॥ २२ ॥ पुनश्च कृत्वा बाहू नामयुतन्दुजेश्वरः ॥ चक्रायुधेन दितिजम्भु
 दयामास चण्डिकां ॥ २३ ॥ ततो भगवती कुञ्जदुर्गा दुर्गार्तिना शिनी ॥ विच्छेदतानि
 चक्राणि स्वशरैः सायकांश्चतान् ॥ २४ ॥ ततो निभुंभो वेगेन गदामादाय चण्डिकां ॥
 अभ्यधावत वै हनुं दैत्यैः सैन्यसमावृतः ॥ २५ ॥ तस्यापतय बाधुगदां विच्छेदचण्डि
 का ॥ खड्गेन सितधारेण सच शूलं समाददे ॥ २६ ॥ शूलहस्तं समायात निभुंभममरार्द
 नं ॥ हृदिविद्याध शूलेन वेगाविद्धेन चण्डिका ॥ २७ ॥ भिन्नस्य तस्य शूलेन हृदयान्निःसृ
 तोपरः ॥ महाबलो महावीर्यस्तिष्ठेति पुरुषो वदन् ॥ २८ ॥ तस्य निष्क्रमतो देवी प्रहस्य स्व

रामः
 ४०

नवत्रतः ॥ शिरश्चिच्छेदखड्गेन ततो सावपत दुवि ॥ २९ ॥ ततः सिंहश्च खादोग्रदंष्ट्रा
 क्षुरा शिरो धरात् ॥ असुरांस्तान् तथा काली शिवदूती तथा परात् ॥ ३० ॥ कौमारी शक्तिनि
 भिन्नाः केचिन्नेशुर्महासुराः ॥ ब्रह्मराणीमंत्रपूतेन तोयेनान्ये निराकृताः ॥ ३१ ॥ मोहेश्वरी
 त्रिशूलेन भिन्नाः पेतुस्तथापरे ॥ वाराही तुण्डघातेन केचिच्चूरीकृता भुवि ॥ ३२ ॥ खड्गं खड्गं
 च चक्रेण वैष्णव्यादानवाः कृताः ॥ वज्रेण चैन्द्रीहस्तागुविमुक्तेन तथापरे ॥ ३३ ॥ केचिद्विनेशु
 रसुराः केचिन्नष्टा महाहवात् ॥ भक्षिताश्चापरे काली शिवदूती मृगाभिपैः ॥ ३४ ॥ ॥ इति
 श्रीमार्कण्डेयपुराणे सावर्णि के मन्वन्तरे देवी माहात्म्ये निभुंभवधः ॥ २ ॥ ऋषिरुवाच ॥ १ ॥

निशुंभं निहतं दृष्ट्वा धातरं प्राणसंमितं ॥ हन्यमानं वलं चैव शुंभः कृद्वो ववीद्वच ॥ २ ॥
 वलावले पादुष्टे त्वं मादुर्गे गर्वमावह ॥ अन्मासां बलमाश्रित्य युद्धं सेयाति मानिनी ॥
 ॥ ३ ॥ देवुवाच ॥ ४ ॥ एकैवाहं जगत्पञ्चद्वितीया काममापरा ॥ पश्येतादुष्टं मये वविशं
 त्वो मदिभूतयः ॥ ५ ॥ ऋषिरुवाच ॥ ६ ॥ ततः समस्तास्ता देवो ब्रह्मराणी प्रमुखा लयं ॥
 तस्या देव्यास्तनो जगुरे कैवासी तदां विका ॥ ७ ॥ देवुवाच ॥ ८ ॥ अहं विभूत्या वकुभि
 रिह रूपैर्यदा स्थिता ॥ तत्संहृतं मये कैवतिष्ठा म्याजो स्थिरो भव ॥ ९ ॥ ऋषिरुवाच ॥
 १० ॥ ततः प्रवृत्ते युद्धं देव्याः शुंभस्य चोभयोः ॥ पश्यतां सर्वदेवानां मसुराणां च दारुणा

रामः
 ४९

म ॥ ११ ॥ शरवर्षैः शतैः शस्त्रैस्तथास्त्रैश्चैव दारुणैः ॥ तयो र्युद्धं मधूयः सर्वलोकभयंकरम्
 ॥ १२ ॥ दिव्यान्पस्त्राणि शतशो मुमुचेयान्यथा म्बिका ॥ वभंजतानि दैत्येभ्यस्तत्प्रतीघातक
 र्त्तुभिः ॥ १३ ॥ मुक्तानि तेन चास्त्राणि दिव्यानि परमेश्वरी ॥ वभंजलीलयेवो ग्रहं कारो
 चारणादिभिः ॥ १४ ॥ ततः शरशतैर्देवीमाच्छादयत्तसो मुरः ॥ सापितकुपिता देवी ध
 नुश्चिच्छेदचिषुभिः ॥ १५ ॥ छिन्ने धनुषि दैत्येभ्यस्तथा शक्तिमथा ददे ॥ चिच्छेददेवी चक्रे
 गातामप्यस्य करस्थिताम् ॥ १६ ॥ ततः खड्गमुपादाय शतचन्द्रं च भानुमत् ॥ अभ्यधाव
 ततां हंतुं दैत्यानां मधिपेश्वरः ॥ १७ ॥ तस्यापतत एवाशुखड्गं चिच्छेदचंडिका ॥ धनुमुक्ते

शितैर्वारोश्चर्मचार्ककरामलं॥१८॥हताश्वःसतदोदैत्यश्चिन्नधन्वाविमारथि॥ज
 ग्राहमुक्तरंघोरमंविक्कानिधनोद्यत॥१९॥चिह्नेदापततस्तस्यमुक्तरंनिशितैःशेरैः॥
 तथापिसोभ्यधावन्तांमुष्टिमुद्यम्यवेगवान्॥२०॥समुष्टिं पातयामासहृदयेदैत्यपुं
 गवः॥देव्यास्तं चापिसादेवीतलेनोरस्यताडयत्॥२१॥तलप्रहारमिहतोनिपपात
 महीतले॥सदैत्यराजःसहसापुनरेवतथोत्थितः॥२२॥उत्पत्यचप्रगृह्योच्चैर्देवींग
 गनमास्थितः॥तत्रापिसानिगधारायुयुधेनेनचशङ्किका॥२३॥नियुद्धंखेतदादैत्य
 श्चङ्किकाचपरस्परं॥चक्रतुःप्रथमंसिद्धमुनिविस्मयकारकम्॥२४॥ततोनि युद्धं

एमः
 ४२

मुचिरंकृत्वातेनाम्बिकासह॥उत्पाद्यभ्रामयामासचिक्षेपधरणीतले॥२५॥सक्षि
 प्रोधरणीप्राप्यमुष्टिमुद्यम्यवेगतः॥अभ्यधावतदुष्टात्माचशङ्किकानिधनेह्यया॥
 २६॥तमायांतत्रतोदेवीसर्वदैत्यजनेश्वरं॥जगत्यां पातयामासभित्वाशूलेनवक्ष
 सि॥२७॥सगतासुःपपातोर्व्यादेवीशूलाग्रविक्षतः॥चालयन्सकलांपृथ्वीसाविद्धीपां
 सपर्वताम्॥२८॥ततःप्रसन्नमुखिलंहतेतस्मिन्दुरात्मनि॥जगत्वास्त्वमतीवापनि
 र्मलं चाभवन्नमः॥२९॥उत्पातमेघाःसोत्काशे प्रागासस्तं शमययुः॥सरितोमार्गवाहित्य
 स्तथासंस्तत्रपातिने॥३०॥ततोदेवगणाःसर्वेहर्षनिर्भरमानसाः॥वभ्रवुर्निहतेतस्मि

नांधर्वाललितं जगुः ॥३१॥ अवाद्यंस्तथैवान्येन नृ तुश्चाप्सरोगणाः ॥ ववुः पुरापास्तथा
वाताः सुप्रभोभूद्विवाकरः ॥३२॥ जज्वलुश्चाग्नयः शान्ताः शान्तादि ग्जनितस्वनाः ॥ ३३॥
इति श्रीमार्कण्डेयपुराणे सावर्णि के मन्वन्तरे देवी महात्म्ये भुंभवधः ॥ १० ॥ ऋषिरुवाच ॥
१ ॥ देव्या हतेन तत्र महासुरेन्द्रे सेन्द्राः सुरावन्ति पुरोगमास्तं ॥ कात्यायणी तुष्टुवुरिष्टला
भादिका शिवकास्तुविका शिताशाः ॥ २ ॥ देवि प्रपन्नार्तिहरे प्रसीद प्रसीद मातर्जगतो
खिलस्य ॥ प्रसीद विश्वेश्वरि पाहि विश्वं त्वमीश्वरी देवि चराचरस्य ॥ ३ ॥ आधारभूता ज
गतस्त्वमेकामही स्वरूपेण यतः स्थितासि ॥ अपांस्वरूपस्थिता त्वया त्वयैतदा व्यायते क

रामः
४३

स्त्वमलंघ्यवीर्ये ॥ ४ ॥ त्वं वैष्णवी शक्तिरनंतवीर्या विश्वस्य बीजं परमासि माया ॥ संमोहि
तं देवि समस्तमेतत्वं वै प्रसन्ना भुवि मुक्तिहेतुः ॥ ५ ॥ विद्याः समस्तास्तव देवि भेदाः स्त्रियः
समस्ताः सकला जगत्सु ॥ त्वयैकया पूरितमन्वयैतत्कातेस्तुतिः स्तव्यपरापरोक्तिः ॥ ६ ॥
सर्वभूता यदा देवी स्वर्गमुक्तिप्रदायिनी ॥ त्वं स्तुतास्तुतयेका वा भवन्तु परमोक्तयः ॥ ७ ॥
सर्वस्य बुद्धिरूपेण जनस्य हृदिसंस्थिते ॥ स्वर्गापवर्गदे देवि नारायणि नमोस्तुते ॥ ८ ॥
कलाकाष्ठादिरूपेण परिणामप्रदायिनि ॥ विश्वस्योपरतो शक्ते नारायणि नमोस्तुते ॥ ९ ॥
सर्वमंगलमांगल्येशिवे सर्वार्थसाधिके ॥ शरण्ये च वके गौरी नारायणि नमोस्तुते ॥ १० ॥ सृष्टि

स्थिति विनाशानां शक्तिभूते सनातनि ॥ गुणाश्रये गुमये नारायणि नमोस्तुते ॥ ११ ॥ शर
 रागतदीनार्त्तपरित्राणाय नमो ॥ सर्वस्यार्त्तहरे देवि नारायणि नमोस्तुते ॥ १२ ॥ हंसयुक्त
 विमानस्थे बुद्धाणीरूपधारिणि ॥ कौशाम्भः क्षरिके देवि नारायणि नमोस्तुते ॥ १३ ॥ विश्व
 लचन्द्राहिधरे महावृषभवाहिनि ॥ माहेश्वरीस्वरूपेण नारायणि नमोस्तुते ॥ १४ ॥ मयू
 रकुण्डलधरे महाशक्तिधरे नमो ॥ कौमारीरूपसंस्थाने नारायणि नमोस्तुते ॥ १५ ॥ शंख
 चक्रगदाशङ्खगृहीतपरमायुधे ॥ प्रसीद वैष्णवीरूपेण नारायणि नमोस्तुते ॥ १६ ॥ गृ
 हीतोऽग्रमहाचक्रे दंष्ट्राधृतवसंधरे ॥ वाराहरूपिणि शिवे नारायणि नमोस्तुते ॥ १७ ॥

रामः
 ४४

नृसिंहरूपेणोपेण हंतुं दैत्याकृतोद्यमे ॥ त्रैलोक्यत्राणसहिते नारायणि नमोस्तुते ॥ १८ ॥
 किरीटनिमहावज्रे सहस्रनयने ज्वले ॥ वृत्रघ्नाहरे चैन्द्रे नारायणि नमोस्तुते ॥ १९ ॥
 शिवदूतीस्वरूपेण हनते दैत्यमहाबले ॥ घोररूपे महारावे नारायणि नमोस्तुते ॥ २० ॥ दंष्ट्रा
 करालवदने शिरोमालाविभूषणे ॥ चामुण्डे मुराडमथने नारायणि नमोस्तुते ॥ २१ ॥ लक्ष्मि
 लज्जे महाविद्येश्वरे पुष्टिस्वधे ध्रुवे ॥ महारात्रि महामाये नारायणि नमोस्तुते ॥ २२ ॥ मेधे
 सरस्वतिवरे भूतिवाधुविनामसि ॥ नियते च प्रसीदेशे नारायणि नमोस्तुते ॥ २३ ॥ सर्वतः
 व्याशियादाने सार्वतोक्षि शिरोमुखि ॥ सर्वतः अवगाधो नारायणि नमोस्तुते ॥ २४ ॥ सर्वस्व

रूपे सर्वेशे सर्वशक्ति समन्विते ॥ भयेभ्यस्त्राहि नो देवि दुर्गे देवि नमोस्तुते ॥ २५ ॥ एत
 त्रैवदनं सौम्यलोचनत्रयभूषितं ॥ पातुनः सर्वभूतेभ्यः कात्यायनि नमोस्तुते ॥ २६ ॥
 ज्वालाकरालमत्युग्रमशेषासुरसदनं ॥ विशूलं पातुनो भीतिर्भद्रकालिनमोस्तुते ॥ २७ ॥
 ॥ हिनस्ति दैत्यतेजांसि खनेनापूर्यया जगत् ॥ साद्यं पातुनो देवि पापेभ्यो न सुता
 निव ॥ २८ ॥ असुरास्तृग्वसापंकचर्चितस्तेकराज्वलः ॥ शुभाग्रवज्रो भवतु चरिडके
 त्वां न तावयम् ॥ २९ ॥ रोगानशेषानपहंसितुष्टारुहस्तुको मानसकलानभीष्टान् ॥
 त्वामाश्रितानां न विपन्नराणां त्वामाश्रितास्तथाश्रयतां प्रयांति ॥ ३० ॥ एतत्कृतं यत्कदनं

रामः
 ४५

त्वया यधर्मद्विषादेवि महासुराणां ॥ रूपैरनेकैर्वदुधात्मसर्त्रिंशु त्वाम्बिकेत्युकोति
 कात्या ॥ ३१ ॥ विश्वसुशास्त्रेषु विवेकदीपेष्वाशेषु वाक्येषु च कात्वदन्या ॥ मम त्वगर्जेति महा
 धकोरे विधामयत्येतदतीव विश्वम् ॥ ३२ ॥ रक्षांसि यत्रोग्रविषाश्रनागायत्रारयोदस्युव
 लानियत्र ॥ दावानलो यत्र तथा हि मध्ये तत्र स्थिता त्वं परिपासि विश्वम् ॥ ३३ ॥ विश्वेश्वरि
 त्वं परिपासि विश्वं विश्वात्मिकाधारयसीति विश्वं ॥ विश्वेशवंशाभवती भवंति विश्वाश्र
 यायेत्वयि भक्तिनम्राः ॥ ३४ ॥ देवि प्रसीद परिपालय नोरिभीतेर्नित्यं यथासुरवधादधुने
 वसय ॥ पापानि सर्वजगतां प्रशमनयाशु उत्पातपाकजनितान्श्च महोपसर्गात् ॥ ३५ ॥ प्र

रातानां प्रसीदन्तं देवि विभर्ति हरिणि ॥ त्रैलोक्यवासिनामीडिलोकानां वरदा भव ॥ ३६ ॥
 देवुवाच ॥ ३७ ॥ वरदाहं सुरगणावरं यं मनसे हृथ ॥ तं वृणु धं प्रयच्छामि जगतामुपकार
 कम् ॥ ३८ ॥ देवा उचुः ॥ ३९ ॥ सर्ववाधाप्रशमनं त्रैलोक्यस्याखिलेश्वरि ॥ एवमेतत्त्वया कार्यं
 मस्मिंदेरिविनाशनम् ॥ ४० ॥ देवुवाच ॥ ४१ ॥ वैवस्वते नरे प्राप्ते अष्टाविंशतिमेयुगे ॥ शुंभो
 निशुंभश्चैवात्मा बुभुक्षेते महासुरौ ॥ ४२ ॥ नन्दगोपगृहे जाता यशोदा गर्भसंभवा ॥ ततः
 स्तोनाशयिष्यामि विन्ध्याचलनिवासिनी ॥ ४३ ॥ पुनरप्यतिरौडेरारूपेण पृथिवीतले ॥
 अवतीर्य हनिष्यामि वै प्राचिन्नांस्तु दानवान् ॥ ४४ ॥ भक्षयन्त्याश्च तानुग्रान्चे प्रचिन्नां महा

रामः
 ४६

सुरान् ॥ रक्तादंता भविष्यन्ति दाडिमीकुसुमोपमाः ॥ ४५ ॥ ततो मां देवताः स्वर्गमर्त्यलोके
 च मानवाः ॥ स्तुवंतो व्याहरिष्यन्ति सततं रक्तदन्त्रिकाम् ॥ ४६ ॥ भूयश्च शतवार्षिक्यामना
 वृक्षामनंभसि ॥ मुनिभिः संस्तुता भूमौ संभविष्याम्ययोनिजा ॥ ४७ ॥ ततः शतेननेत्राणां
 निरीक्षिष्यामि यन्मुनीन् ॥ कीर्तयिष्यन्ति मनुजाः शताक्षीमिति मां ततः ॥ ४८ ॥ ततो ह म
 खिलं लोकमात्मदेहसमुद्भवैः ॥ भरिष्यामि सुराः शकैरावृष्टेः प्राणधारकैः ॥ ४९ ॥ शकं न
 रीति विख्यातिं तदा यास्याम्यहं भुवि ॥ तत्रैव च वधिष्यामि दुर्गमाख्यं महासुरम् ॥ ५० ॥ दुर्गादे
 वीति विख्यातं तन्मे नाम भविष्यति ॥ पुनश्चाहं यदा भीमं रूपं कृत्वा हिमाचले ॥ ५१ ॥ रक्षांसि भ

क्षयिष्यामि सुनीनां त्राणकारणात् ॥ तदा मां मुनयः सर्वे स्तोत्रं न्यूनमुत्तमयः ॥ ५२ ॥ श्री
 मा देवीति विख्यातं तमेनाम भविष्यति ॥ यदा हरणारब्धे लोके महाबाधां करिष्यति ॥ ५३
 ॥ तदा हं भ्रामरं रूपं कृत्वा संख्येयमदृष्टं ॥ त्रैलोक्यं हि तार्थाय बधिष्यामि महासुर
 म् ॥ ५४ ॥ भ्रामरीति च मां लोकास्तदा स्तोत्रं तिसर्वतः ॥ इत्थं यदा यदा बाधा दानवोत्था
 भविष्यति ॥ ५५ ॥ तदा तदा वतीर्या हं करिष्याम्यरि संक्षयम् ॥ ५६ ॥ इति श्री मार्कण्डे
 यपुराणे सावर्णिके मन्वन्तरे देवी महात्म्ये नारायणस्तुतिः ॥ ११ ॥ देव्युवाच ॥ १ ॥ एभिः
 स्तवैश्च मां नित्यं स्तोत्र्यते यः समाहितः ॥ तस्याहं सकलां बाधां शमयिष्याम्यसंशयं ॥ २ ॥

रामः
 ७

पिवा ॥ २७ ॥ स्मरं ममेतच्चरितं नरो मुच्येत संकटात् ॥ मम प्रभावात् सिंहो दस्यवो वे
 रिरास्तथा ॥ २८ ॥ दूरादेव यत्नाय न्ने स्मरतश्चरितं मम ॥ २९ ॥ नृपि रुवाच ॥ ३१ ॥ इत्युक्त्वा
 सा भगवती चरिडका चराडविक्रमा ॥ पश्यतां सर्वदेवानां तत्रैवांतरधीयत ॥ ३२ ॥ तेपि
 देवानिरातंकाः स्वाधिकारा न्यथापुरा ॥ यशभागभुजः सर्वे च कुर्वन्निहतारयः ॥ ३३ ॥ दे
 त्याश्च देवानि हते शुभे देव रियो युधि ॥ जगदिधं स केतस्मिन्महो ग्रे तुलविक्रमे ॥ ३४ ॥
 निशुंभे च महावीर्ये शोभाः यातालमाययुः ॥ एवं भगवती देवी सानित्यापि पुनः पुनः ॥ ३५ ॥
 संभूय कुरुते भूय जगतः परियालनं ॥ तयेतन्मोह्यते विश्वं सैव विश्वं प्रसूयते ॥ ३६ ॥ सा या

चिताचविज्ञानंतुष्टावृद्धिंप्रयच्छति॥ व्याप्रतयेतत्सकलंबुह्मारांडमनुजेश्वर॥ ३७॥
 महाकाल्यामहाकालेमहामारीस्वरूपया॥ सेवकालेमहामारीसेवसृष्टिर्भवत्यजा॥
 ३८॥ स्थितिं करोति भूतानां सेवकाले सनातनी॥ भवकाले नृणां सेवलक्ष्मीवृद्धिप्रदागृहे
 ॥ ३९॥ सेवाभवेत्तथा लक्ष्मीर्विनाशायोपजायते॥ सुतासंप्रजिता पुष्पेर्ध्वपदीपाभिस्तथा
 ॥ ४०॥ ददाति वित्तं पुत्राश्च मतिं धर्मं तथा शुभां॥ ४१॥ ॥ इति श्रीमार्कण्डेयपुराणे सावरी
 के देवीमाहात्म्ये देवीवाक्यं ॥ १२॥ ऋषिरुवाच ॥ १॥ स तत्ते कथितं भूय देवीमाहात्म्यमु
 त्तमं॥ एवं प्रभावासा देवी यथेदं धार्यते जगत्॥ २॥ विद्या तथैव क्रियते भगद्विष्णुमायया॥

रामः
 ५०